

A FENNTARTHATÓSÁGRA NEVELÉS GYAKORLATA A PEDAGÓGUSKÉPZÉSBEN A SOPRONI EGYETEM „ZÖLD EGYETEM” KONCEPCIÓJÁNAK TÜKRÉBEN

KOLLARICS TÍMEA¹, MOLNÁR KATALIN², HARTL ÉVA³,
NMAR-KENDÖL JUTKA⁴, KUI BIBORKA⁵

DOI: 10.12700/PK.2026.295

¹Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kar Neveléstudományi és Pszichológiai Intézet,
kollarics.timea@uni-sopron.hu

²Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kar, Társadalom-, Szociális és
Kommunikációtudományok Intézete, molnar.katalin@uni-sopron.hu

³Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kar, Neveléstudományi és Pszichológiai Intézet,
hartl.eva@uni-sopron.hu

⁴Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kar, Társadalom-, Szociális és
Kommunikációtudományok Intézete, nmar-kendol.jutka@uni-sopron.hu

⁵Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kar, Társadalom-, Szociális és
Kommunikációtudományok Intézete, kui.biborka@uni-sopron.hu

ABSZTRAKT

A Soproni Egyetem stratégiai jövőképe a „Zöld Egyetem” szellemiségére épül, amelyben a fenntarthatóság az oktatási portfólió alapköve is. A Benedek Elek Pedagógiai Kar (BPK) egyre meghatározóbb szerepet tölt be a zöld szemléletmód társadalmazásában. A kar kiemelt felelőssége és tevékenysége a környezettudatosság integrálása a képzési portfólió valamennyi területébe a csecsemőkortól a fiatal felnőttkorig. Tanulmányunkban a BPK képzési palettáján keresztül mutatjuk be a fenntarthatóságra nevelés vertikális és horizontális implementációját. A tantervi-tantárgyi kereteken túl bemutatjuk a kar non-formális és informális tanulási színtereit is. A fenntarthatóság elveinek következetes pedagógusképzésbe illesztése nem csupán szakmai követelmény, hanem erkölcsi kötelesség, a felelősségre nevelés-oktatás alapköve. Hiszünk abban, hogy a Soproni Egyetem modellje képes a holisztikus szemléletmódot a mindennapi pedagógiai gyakorlat szintjére emelni.

KULCSSZAVAK: Zöld Egyetem, fenntarthatóságra nevelés, attitűdformálás, oktatási portfólió, környezetpedagógiai transzfer

BEVEZETŐ

A XXI. század globális környezeti és klímaváltozási kríziseinek hatékony kezelése megköveteli a rendszerszintű, felelősségteljes emberi magatartásformák kialakítását. A fenntarthatóság kérdésköre nem szorítható csupán ismeretközlési keretek közé, mivel megvalósítása egy komplex, holisztikus szemléletmódot feltételez, amely társadalmi reflexión és egyéni felelősségvállaláson alapul. E folyamatban a formális nevelési-oktatási intézmények alapvető

küldetése a környezettudatos életvitel szokásainak kialakítása és fejlesztése (UNESCO, 2020; Palmer, 1998).

A fenntarthatóság eszméjének gyakorlati transzformációját a környezeti nevelés és azon belül kiemelten az erdőpedagógia biztosítja. A hagyományos, zárt tantermi oktatással szemben a valós természeti környezetben megvalósuló tapasztalatszerzés olyan direkt, multiszenzoros impulzusokat nyújt, amelyek elengedhetetlenek a valódi ökológiai összefüggések megértéséhez és az érzelmi alapú természetvédelmi elköteleződéshez, felelősségvállaláshoz. Az erdő, mint komplex ökoszisztéma közvetlenül modellezi a fenntarthatóság törvényszerűségeit, módszertana pedig korosztályspecifikus megközelítést igényel. Kora gyermekkorban a közvetlen tapasztalásra, a szabad játékokra és az érzelmi alapozásra helyeződik a hangsúly. Míg iskolás korban már a rendszerszintű ökológiai és klimatikus folyamatok (például a szén-dioxid-megkötés és a klímaszabályozás) kutatás és kísérletalapú/felfedező feldolgozás dominál (Louv, 2008; Sobel, 2004; Bagi & all, 2006)

Ahhoz, hogy a környezeti nevelési tevékenység hatékony legyen, a fenntarthatóságnak több területre utaló/átfogó kompetenciaként kell megjelennie a pedagógusképzésben.

1. táblázat: A fenntarthatóság pedagógiai integrációjának fejlesztési dimenziói és megvalósítási formái

Fejlesztési dimenzió	módszertani és strukturális megvalósítás
Curriculum	A fenntarthatóság elveinek beépítése mind az elméleti (pedagógia, pszichológia), mind a tantárgy-módszertani kurzusokba.
Projekt	A hallgatók aktív részvétele olyan komplex projektekben, amelyek valós környezeti problémák reflexiójára épülnek
Szinterek sokfélesége	A terepgyakorlatok, erdei iskolai programok és intézményen kívüli tanulási környezetek arányának növelése a képzés során.

A környezeti nevelés sikeres megvalósításának záloga, hogy a pedagógusképző intézmények maguk is mintaként szolgáljanak „zöld kritériumok” érvényesítésével és a hiteles oktatói attitűddel (UNECE, 2012; Varga 2020; Mónus, 2020). Így garantálható olyan szakemberek kibocsátása, akik elméleti oktatók helyett a természeti folyamatokat külső helyszíneken is menedzselni képes facilitátorként, a mindennapi gyakorlat részévé teszik a rendszerszemléletű ökológiai gondolkodást.

1. A SOPRONI EGYETEM, MINT ZÖLD EGYETEM

A Soproni Egyetem Magyarország egyik legrégebbi felsőoktatási intézménye, amely történelmi gyökereit a selmecbányai akadémiai hagyományokig vezeti vissza. Az egyetem jelenlegi arculatának egyik legfontosabb eleme a fenntarthatóság iránti elkötelezettség, amely miatt országosan is gyakran „Zöld Egyetemenként” emlegetik. A Soproni Egyetem zöld környezeti adottságai kiemelkedőek. Fő kampusza és a legtöbb oktatási épülete a csodás Egyetemi Botanikus Kertben helyezkedik el, ami oktatási, élő növénygyűjteményi, természetvédelmi, konzervációbiológiai és rekreációs célokat is szolgál.

Az egyetem első alkalommal 2020-ban indult az Universitas Indonesia által jegyzett UI GreenMetric Zöld Egyetemi Világrangsorolásban, ahol a csodálatos zöld környezeti

adottságainak, valamint a fenntarthatósággal kapcsolatos kurzusainak köszönhetően azonnal kimagasló pontszámot ért el. 2021-ben hivatalos tagságot szerzett nemzetközi kooperációs és jógyakorlat-megosztó platformon. (UI GreenMetric World University Rankings Network) 2022-ben hazai 3. legzöldebb egyetemenként került a világranglistára. 2023-ban a rangsorban elfoglalt pozíciója alapján Arany fokozatú minősítéssel a hazai 3. helyet, világviszonylatban pedig a 130. pozíciót érte el. 2025-ben pedig bekerült a világ TOP 100 legzöldebb egyeteme közé. Az elért 8605 ponttal megerősítette Arany fokozatú besorolását, ezzel a globális elit felső 5%-ába került (világszinten a 99., európai viszonylatban a 34., míg Magyarországon stabilan a 3. legzöldebb intézmény).

A Soproni Egyetem 2022-ben az elsők között, alapító tagként csatlakozott a természetpozitív egyetemek nemzetközi kezdeményezéséhez. Az intézmény felmérte kiindulási helyzetét, meghatározta fejlesztési irányait, és SMART célok mentén rögzítette fenntarthatósági programjait a Nature Positive Pledge keretében. Ennek eredményeként nemcsak alapító tagjává vált a Természetpozitív Egyetemek Szövetségének, hanem első magyar felsőoktatási intézményként regisztrálták a szervezetben.

2025-ben az intézmény elnyerte az egyetemi fenntarthatósági „Klímasemlegességi és Alkalmazkodási” nívódíjat.

Az egyetem fenntarthatósági törekvéseinek középpontjában a Botanikus Kert átfogó fejlesztése, a klímasemleges működés további erősítése, valamint az egyetemi erdősítési program, a Hűségerdő áll. Ezek a kezdeményezések egyszerre szolgálják a természeti értékek megőrzését, a környezeti terhelés csökkentését és a fenntartható fejlődés előmozdítását is (Soproni Egyetem, é. n.-a).

Az intézmény stratégiai célja, hogy az oktatásban, a kutatásban és mindennapi működésében egyaránt érvényesítse a fenntartható fejlődés alapelveit. Ennek megfelelően a fenntarthatósági szemlélet valamennyi kar tevékenységében megjelenik, és az egyetem működésének szerves részét képezi. Az egyetem kiemelkedő eredménye, hogy központi kampusza karbonsemleges működést valósított meg, illetve Magyarország első karbonpozitív egyetemeként hivatkozik magára. Ennek érdekében rendszeresen vizsgálja ökológiai és karbonlábnyomát, fejleszti energiahatékonysági rendszereit, valamint támogatja a környezettudatos szemlélet terjedését a hallgatók és munkatársak körében. A fenntarthatóság nem csupán oktatási témaként jelenik meg, hanem az intézményi működés egyik alapelvevé vált. Az elért eredményekről és a kitűzött célok teljesüléséről az egyetem rendszeresen, éves jelentések formájában számol be (Soproni Egyetem, é. n.-c).

A Soproni Egyetem különleges helyzetben van Magyarországon, hiszen képzési területei, az erdészet, a faipar, a pedagógia és a közgazdaságtan, mind közvetlenül kapcsolódhatnak a fenntartható fejlődés kérdéseihöz. Ez lehetővé teszi, hogy a hallgatók különböző szakterületeken, mégis egymást kiegészítve ismerjék meg a fenntarthatóság gyakorlati és elméleti aspektusait. Az intézmény célja olyan szakemberek képzése, akik saját szakterületükön képesek lesznek felelősen kezelni a környezeti és társadalmi kihívásokat.

A Soproni Egyetem négy karral eltérő módon, de egymást kiegészítve járul hozzá a fenntartható fejlődés céljainak megvalósításához. A Soproni Egyetem példamutató módon integrálja a fenntarthatóság három pillérét az oktatásba, kutatásba és intézményi működésbe.

Az Erdőmérnöki Kar elsősorban a természeti pillérhez kapcsolódik. Az itt folyó oktatás és kutatás középpontjában a fenntartható erdőgazdálkodás, az ökológiai rendszerek működésének

vizsgálata, a természetvédelem és a klímaváltozáshoz való alkalmazkodás áll. A kar szorosan együttműködik az Erdészeti Tudományos Intézettel, amely kutatásaival a fenntartható

erdőhasználatot, az erdők biodiverzitásának megőrzését és az erdők szénmegkötő szerepének erősítését támogatja. Az erdők egyszerre szolgálják a környezeti célokat, a társadalom rekreációs igényeit és a gazdaság alapanyag-szükségletét.

A Benedek Elek Pedagógiai Kar a társadalmi pillér megvalósításában játszik szerepet. Az itt képzett pedagógus és egyéb szakokon részt vevő hallgatók hozzájárulnak a környezettudatos és felelős állampolgári szemlélet kialakításához. A fenntarthatóságra nevelés ma már az oktatás egyik kiemelt feladata, ezért a kar képzéseiben megjelennek a környezeti nevelés, a fenntarthatóság és a társadalmi felelősségvállalás témakörei. A jövő generációinak szemléletformálása hosszú távon alapvető feltétele a fenntartható fejlődésnek (Soproni Egyetem, é. n.-a).

A Lámfalussy Sándor Közgazdaságtudományi Kar a gazdasági fenntarthatóság területén járul hozzá az egyetem küldetéséhez. E törekvéseket jelentősen támogatja a karon működő Lámfalussy Kutatóintézet. Az intézet tevékenysége szorosan kapcsolódik a Soproni Egyetem „zöld egyetem” szemléletéhez, hiszen egyik legfontosabb feladata a fenntarthatósághoz kapcsolódó kutatások bővítése és elmélyítése. A kar célja, hogy a fenntarthatóság területén nemzetközileg is elismert tudásközpontként jelenjen meg, ezért a kutatások során kiemelt figyelmet fordítanak az új megoldások és innovatív lehetőségek feltárására, valamint a fenntartható szemléletformálásra. Az alapkutatások mellett hangsúlyos szerepet kapnak azok a gyakorlatorientált és alkalmazott kutatások is, amelyek közvetlenül reagálnak a gazdaság és a társadalom aktuális kihívásaira (Soproni Egyetem, é.n.-d).

A Faipari Mérnöki és Kreatívipari Kar a fenntartható nyersanyag-hasznosítás területén tölt be fontos szerepet. A fa megújuló erőforrás, amely megfelelő gazdálkodás mellett hozzájárulhat a körforgásos gazdaság megvalósításához. A kar oktatási és kutatási tevékenysége során hangsúlyt kapnak a környezetbarát technológiák, az anyagtakarékos gyártási folyamatok, valamint a fenntartható terméktervezés. A kar egyszerre kapcsolódik a gazdasági pillérhez – a versenyképes faipari és kreatívipari innovációkon keresztül –, valamint a környezeti pillérhez a megújuló alapanyagok felhasználása révén (Soproni Egyetem, é. n.-a).

Az oktatási feladatokat is ellátó, de elsősorban kutatással foglalkozó, az egyetem részét képező ötödik fő szervezeti egység a SOE Erdészeti Tudományos Intézet, amelynek 5 Kísérleti Állomása (Sopron, Sárvár, Budapest, Mátrafüred, Püspökladány) és 3 Arborétuma (Sárvár, Kámon és Püspökladány) szervesen kapcsolódik az intézményhez (Soproni Egyetem, é. n.-b). Ez a komplex megközelítés teszi a Soproni Egyetemet a hazai fenntarthatósági törekvések egyik meghatározó felsőoktatási intézményévé.

2. FENNTARTHATÓSÁG ÉS KÖRNYEZETTUDATOSSÁG A BENEDEK ELEK PEDAGÓGIAI KAR KÉPZÉSEIBEN

A Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kara (BPK) képzési rendszerében a fenntarthatóság és a környezettudatosság nem csupán önálló tartalmi elemként jelenik meg, hanem horizontális szemléletként hatja át a pedagógusképzés, valamint a társadalom- és bölcsészettudományi képzések egészét, továbbá megjelenik a sporttudományi képzési területen is.

A kar képzési filozófiájában hangsúlyos szerepet kap a természeti környezet tisztelete, a környezeti felelősségvállalás, valamint a fenntartható életmódra nevelés. A fenntarthatósági

szemlélet több szinten épül be a hallgatók kompetenciafejlesztésébe. A képzési programokban megjelenő pedagógiai, pszichológiai és módszertani ismeretek mellett különös hangsúlyt kapnak azok a tantárgyi tartalmak, amelyek a környezeti nevelés, a természetismeret, az ökológiai szemléletformálás és a fenntartható fejlődés pedagógiai kérdéseit dolgozzák fel (Tanulmányi tájékoztató 2025/2026. tanév).

A képzési és kimeneti követelményekben eltérő hangsúllyal jelennek meg a különböző szakokon a fenntarthatósággal és a környezettudatossággal kapcsolatos ismeretek, képességek, attitűdök (63/2021. (XII. 29.) ITM rendelet; A felsőoktatási szakképzések, 2025; 8/2013. EMMI rendelet 2. melléklet). A kompetenciák között kiemelt jelentőségűnek tartjuk a környezeti problémák felismerésének, elemzésének és pedagógiai feldolgozásának képességét. A hallgatóknak olyan tudással kell rendelkezniük, amely lehetővé teszi számukra a természeti és társadalmi környezet összefüggéseinek értelmezését, valamint a fenntarthatósági szempontok beépítését a nevelési-oktatási folyamatokba. Ennek eredményeként a végzett hallgatók képessé válnak arra, hogy a gyermekek életkori sajátosságainak megfelelő módon alakítsák ki a környezet iránti érzékenységet, a felelős fogyasztói magatartást és a természeti értékek megbecsülését.

A BPK sajátos helyzetét erősíti a Soproni Egyetem természeti és erdészeti hagyományaira épülő intézményi környezet. Mivel az egyetem történetileg is szoros kapcsolatban áll az erdőgazdálkodás, a természetvédelem és a környezettudomány területeivel, amely kedvező feltételeket teremt a fenntarthatósági szemlélet interdiszciplináris megközelítéséhez, a pedagógusképzésben részt vevő hallgatók így nemcsak elméleti ismereteket szereznek, hanem közvetlen tapasztalatokat is gyűjthetnek a természeti környezetben megvalósuló pedagógiai programok, terepgyakorlatok és környezetpedagógiai foglalkozások során. A kar szakmai rendezvényei, műhelyei és kutatási programjai szintén hozzájárulnak a fenntarthatósági kompetenciák fejlesztéséhez.

A tanulmányi tájékoztatókban megjelenő mintatantervek és tanulmányi követelmények arra utalnak, hogy a környezeti nevelés nem elszigetelt tantárgyi elemként jelenik meg, hanem a pedagógiai képzés integrált részét képezi. A hallgatók a szakmai módszertani képzés során megtanulják, miként kapcsolható össze a környezetvédelem, a fenntarthatóság és a természetközpontú nevelés a gyermekek mindennapi tapasztalataival, játéktevékenységeivel és tanulási folyamataival. A pedagógusképzések hangsúlyozzák az élménypedagógiai, projektalapú és tapasztalati tanulási formák alkalmazását, amelyek bizonyítottan hatékony eszközei a környezeti attitűdök fejlesztésének és a fenntarthatósági értékek internalizálásának (Tanulmányi tájékoztató 2025/2026. tanév).

Pedagógusképzéseinkben a fenntarthatóságra nevelés elsősorban a felelős pedagógiai gondolkodás, az innovatív szemlélet és a társadalmi felelősségvállalás kompetenciáiban jelenik meg. A végzett szakemberektől elvárjuk, hogy képesek legyenek a fenntartható fejlődés céljainak közvetítésére, a környezeti problémák pedagógiai értelmezésére, valamint olyan nevelési környezet kialakítására, amely támogatja a gyermekek természethez való pozitív viszonyának kialakulását. Ez különösen jelentős az óvodapedagógus-képzés esetében, hiszen a korai gyermekkor a környezeti attitűdök és viselkedési minták megalapozásának egyik legfontosabb időszaka (Tanulmányi tájékoztató 2025/2026. tanév).

2.1 Alapszakok fenntarthatósági tartalmára vonatkozó képzési és kimeneti követelmények és a tantárgyi keretek

A fenntarthatóságra nevelés intézményi szintű megvalósulásának egyik fontos indikátora, hogy milyen mértékben jelenik meg a téma a képzési programok tantervi struktúrájában és tantárgyi kínálatában.

Mint ahogy a fejezet bevezető részében említettük, a Képzési és Kimeneti Követelményekben eltérő hangsúllyal jelennek meg az egyes alapszakokon a fenntarthatóságot érintő elvárások. A Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kara kiemelt figyelmet fordít arra, hogy a fenntarthatóság és a környezettudatosság elvei a különböző képzési területeken eltérő hangsúllyal, de következetesen beépüljenek a hallgatók szakmai felkészítésébe. A 2. táblázat áttekintést nyújt a kar alapképzéseiben megjelenő, fenntarthatósághoz, környezeti neveléshez, természetismerethez és környezetvédelemhez kapcsolódó tantárgyakról, valamint azok óraszámairól. A tantárgyi kínálat jól szemlélteti, hogy a fenntarthatósági szemlélet nem kizárólag a pedagógusképzés egyes szegmenseiben, hanem a kar különböző szakjain is megjelenik, elősegítve a környezeti felelősségvállalás és a fenntartható gondolkodásmód kialakulását a leendő szakemberek körében.

2. táblázat: A fenntarthatósághoz és környezeti neveléshez kapcsolódó tantárgyak megjelenése a BPK alapszakjain

Szak	Tárgy	Óraszám
Csecsemő- és kisgyermeknevelő	Fenntarthatóság és környezeti nevelés	2/2 (n), 8/8 (l)
Gyógynevelés	Fenntarthatóság, környezeti nevelés	2/1 (n), 8/4 (l)
Szociálpedagógia	A fenntarthatóság és környezeti nevelés társadalmi alapjai	1/2 (n), 4/8 (l)
Sportszervező	Fenntarthatóság és környezetkultúra	2/0 (n), 8/0 (l)
Rekreáció és életmód		
Óvodapedagógus	Ökológia és környezetvédelem az óvodában	1/1 (n), 4/4 (l)
	Természetismeret és gyakorlata az óvodában I–II.	1/1 (n), 4/4 (l)
	Környezeti nevelés	0/2 (n), 0/8 (l)
Óvodapedagógus (Hitéletre nevelés specializáció)	Természet- és környezetkép a hitéletre nevelésben	1/1 (n), 4/4 (l)
Szakoktató szak	Munka-, egészség- és környezetvédelem	1/1 (n), 4/4 (l)
	Fenntarthatóságra nevelés a szakképzésben	1/2 (n), 4/8 (l)

A szakokhoz kapcsolódó fenntarthatósági és környezeti nevelési tárgyak tematikája a képzési területek sajátosságaihoz igazodik. Bár valamennyi kurzus közös célja a fenntarthatósági szemlélet és a környezettudatos gondolkodás fejlesztése, a tartalmak és a hangsúlyok az adott szak kompetenciáihoz és szakmai profiljához igazodnak.

Ennek megfelelően a tárgyak eltérő nézőpontból közelítik meg a fenntarthatóság kérdéskörét: a pedagógusképzésben a nevelési és módszertani aspektusok, a szociális területeken a társadalmi felelősségvállalás és közösségi dimenziók, míg az egészséghez, rekreációhoz vagy életmódhoz kapcsolódó szakokon az életminőség, az egészséges környezet és a fenntartható

életvitel kerül előtérbe. Ez a differenciált megközelítés lehetővé teszi, hogy a hallgatók a fenntarthatóság elveit saját szakterületükhöz kapcsolódóan értelmezzék és alkalmazzák, ezáltal hatékonyabban tudják azokat későbbi szakmai tevékenységük során közvetíteni és megvalósítani.

A táblázat adatai jól tükrözik, hogy a Benedek Elek Pedagógiai Kar képzési rendszerében a fenntarthatóság nem elkülönült ismeretanyagként jelenik meg, hanem a különböző szakmai területekhez integrált módon kapcsolódik. A csecsemő- és kisgyermeknevelő szak Képzési és Kimeneti Követelményei nem írnak elő a fenntarthatóságra vonatkozó részletes tartalmakat, ugyanakkor a Benedek Elek Pedagógiai Karon rendkívül fontosnak tartjuk a téma kora gyermekkori nevelésbe történő beintegrálását (63/2021. (XII. 29.) ITM rendelet). Az óvodapedagógus alapszak Képzési és Kimeneti Követelményei kompetencia szintjén várják el a végzett hallgatóktól, hogy ismerjék saját szakterületükön, illetve intézménytípusukban a fenntarthatóságra nevelés pedagógiai lehetőségeit, tevékenységeikben képesek legyenek a fenntarthatóságra nevelés elveinek érvényesítésére és hatáskörükben vállaljanak felelősséget a gyermekek fenntartható fejlődésre irányuló magatartásának tudatos formálásáért (63/2021. (XII. 29.) ITM rendelet). A csecsemő- és kisgyermeknevelő, valamint az óvodapedagógus képzésben a BPK-n a fentiek alapján hangsúlyosan jelennek meg azok a tantárgyak, amelyek a koragyermekkori környezeti nevelés elméleti és gyakorlati kérdéseivel foglalkoznak. A „Fenntarthatóság és környezeti nevelés”, az „Ökológia és környezetvédelem az óvodában”, a „Természetismeret és gyakorlata az óvodában”, valamint a „Környezeti nevelés” című kurzusok arra készítik fel a hallgatókat, hogy a gyermekek életkorának megfelelő módszerekkel alakítsák ki a természet iránti pozitív attitűdöt, a környezetért érzett felelősséget és a fenntartható életmód alapjait. A korai életévek meghatározó szerepe miatt ezek a képzések különösen nagy hangsúlyt helyeznek az élményalapú, tapasztalati tanulásra és a természetközeli pedagógiai gyakorlatokra (Tanulmányi tájékoztató 2025/2026. tanév).

A gyógypedagógia szak esetében a KKK nem helyez hangsúlyt a fenntarthatóságra nevelésre, ugyanakkor nálunk a fenntarthatóság és környezeti nevelés témaköre az inkluzív pedagógiai szemlélettel összhangban jelenik meg (63/2021. (XII. 29.) ITM rendelet; Tanulmányi tájékoztató 2025/2026. tanév). A hallgatók olyan módszereket és eszközöket sajátíthatnak el, amelyek segítségével a különböző szükségletű gyermekek és fiatalok számára is hozzáférhetővé válik a környezeti nevelés, elősegítve ezzel a társadalmi igazságosság és az esélyegyenlőség fenntarthatósági dimenzióinak érvényesülését.

A szociálpedagógia képzésben a KKK alapján elvárás, hogy a szociálpedagógus munkáját kapcsolatteremtés- és fenntartás, konfliktusmegoldási készség, lokális és globális problémák iránti érzékenység és megoldási készség, empátia, kooperáció, segítő attitűd és fejlett kommunikációs készség jellemezze (A felsőoktatási szakképzések, 2025). Karunkon a fenntarthatóság társadalmi vetülete kerül előtérbe. „A fenntarthatóság és környezeti nevelés társadalmi alapjai” című tantárgy a környezeti problémák és a társadalmi folyamatok összefüggéseire irányítja a figyelmet, hangsúlyozva az egyéni és közösségi felelősség szerepét. A kurzus hozzájárul ahhoz, hogy a leendő szociálpedagógusok felismerjék a környezeti, gazdasági és társadalmi fenntarthatóság kölcsönhatásait, valamint képesek legyenek ezek közvetítésére a különböző társadalmi csoportok felé (Tanulmányi tájékoztató 2025/2026. tanév).

A sportszervező, illetve a rekreáció és életmód szakokon a fenntarthatóság elsősorban az egészséges életmód, az aktív szabadidő-eltöltés és a környezetkultúra összefüggésében jelenik meg (a sportszervező Képzési és Kimeneti Követelményekben megjelenik a fenntarthatóság, a rekreáció- és életmód KKK a környezetkultúrát említi - A felsőoktatási szakképzések, 2025).

A „Fenntarthatóság és környezetkultúra” tantárgy olyan szemlélet kialakítását támogatja, amely az egyéni jóllétet és az egészséges környezet fenntartását egymással szorosan összefüggő tényezőként kezeli. E képzésekben a fenntartható életvitel, a természeti erőforrások felelős használata, valamint a környezetbarát szabadidős és sporttevékenységek szervezése kap kiemelt szerepet (Tanulmányi tájékoztató 2025/2026. tanév).

A szakoktatók esetében elvárás, hogy elkötelezettek legyenek a környezettudatosság iránt, továbbá a KKK megnevezi a környezetvédelem, munka- és egészségvédelem és a fenntartható fejlődés ismeretköröket is (63/2021. (XII. 29.) ITM rendelet). Képzésükben a fenntarthatóság az egészséges munkavégzés, a munkahelyi biztonság és a környezetvédelem kontextusában jelenik meg. A „Munka-, egészség- és környezetvédelem”, valamint a „Fenntarthatóságra nevelés a szakképzésben” című kurzusok célja, hogy a hallgatók megismerjék a fenntartható gazdálkodás, a felelős erőforrás-felhasználás és a környezettudatos munkakultúra alapelveit. Ez különösen fontos a szakképzésben, ahol a tanulók későbbi szakmai tevékenységére közvetlen hatást gyakorolhatnak a képzés során elsajátított értékek és attitűdök (Tanulmányi tájékoztató 2025/2026. tanév).

A kötelező tantervi elemek mellett a Benedek Elek Pedagógiai Kar kiemelt figyelmet fordít arra is, hogy a hallgatók érdeklődésüknek és szakmai orientációjuknak megfelelően mélyíthessék el fenntarthatósággal kapcsolatos ismereteiket. Ezt szolgálják a kötelezően választható és szabadon választható tantárgyak, amelyek a fenntarthatóság és környezeti nevelés témakörét különböző, egymást kiegészítő nézőpontokból közelítik meg. A kurzuskínálat sokszínűsége jól tükrözi a kar azon törekvését, hogy a fenntarthatóság ne csupán tantárgyi tartalomként, hanem komplex szemléletként jelenjen meg a hallgatók képzésében (Tanulmányi tájékoztató 2025/2026. tanév).

3. táblázat: A fenntarthatósághoz és környezeti neveléshez kapcsolódó kötelezően választható és szabadon választható tantárgyak a BPK alapszakjain

Tárgy típusa	Tárgy	Óraszám
Kötelezően választható	Fenntartható fejlődésre nevelés elmélete és gyakorlata	2/2 (n), 8/8 (l)
	Erdőpedagógia	1/1 (n), 4/4 (l)
	Állatismeret és zoopedagógia	1/1 (n), 4/4 (l)
Szabadon választható	Környezet- és természeteszétika	1/1 (n), 4/4 (l)
	Fenntarthatóság a családban	1/1 (n), 4/4 (l)
	Fenntarthatósági podcast	1/1 (n), 4/4 (l)

A kötelezően választható tárgyak között szereplő „Fenntartható fejlődésre nevelés elmélete és gyakorlata” című kurzus átfogó módon foglalkozik a fenntarthatóság pedagógiai alapjaival, a fenntartható fejlődés nemzetközi és hazai értelmezéseivel, valamint azok nevelési-oktatási alkalmazási lehetőségeivel. A tantárgy hozzájárul ahhoz, hogy a hallgatók megismerjék a fenntarthatóság pedagógiájának elméleti kereteit, továbbá képessé váljanak olyan nevelési helyzetek és programok tervezésére, amelyek elősegítik a környezettudatos magatartás és a felelős állampolgári szemlélet kialakulását (Tanulmányi tájékoztató 2025/2026. tanév).

Az „Erdőpedagógia” kurzus sajátos módon kapcsolódik a Soproni Egyetem természeti és erdészeti hagyományaihoz. A tantárgy a természetközeli tanulási környezetek pedagógiai lehetőségeire épít, és kiemelt figyelmet fordít az erdei ökoszisztémák megismerésére, a természetben szerzett tapasztalatok nevelő hatására, valamint a környezeti érzékenység

fejlesztésére. Az erdőpedagógiai megközelítés különösen jelentős a fenntarthatóságra nevelés szempontjából, mivel közvetlen élményeken keresztül segíti elő a természeti környezethez való pozitív érzelmi kötődés kialakulását (Tanulmányi tájékoztató 2025/2026. tanév).

Az „Állatismeret és zoopedagógia” tantárgy a fenntarthatóság biológiai és etikai dimenzióit állítja középpontba. A kurzus az állatvilág sokféleségének megismerése mellett hangsúlyozza az ember és állat kapcsolatának pedagógiai jelentőségét, az állatvédelem kérdéseit, valamint az élővilág megőrzésének fontosságát. A zoopedagógiai szemlélet hozzájárul az empátia, a felelősségtudat és a természet iránti tisztelet fejlesztéséhez, amelyek a környezettudatos magatartás alapvető összetevői (Tanulmányi tájékoztató 2025/2026. tanév).

A szabadon választható tantárgyak további lehetőséget biztosítanak a fenntarthatóság komplex értelmezésére. A „Környezet- és természetesztétika” kurzus a természeti környezet esztétikai értékeinek megismerésén keresztül erősíti a hallgatók környezeti érzékenységét, ráirányítva a figyelmet arra, hogy a természet nem csupán erőforrásként, hanem kulturális és esztétikai értéként is értelmezhető. A „Fenntarthatóság a családban” tantárgy a fenntartható életmód mindennapi megvalósításának lehetőségeit vizsgálja, különös tekintettel a családi szocializáció szerepére, a fogyasztási szokásokra és a környezettudatos értékrend kialakítására. E megközelítés hangsúlyozza, hogy a fenntarthatóságra nevelés elsődleges színtere a család, amely alapvetően befolyásolja a gyermekek környezeti attitűdjeinek formálódását (Tanulmányi tájékoztató 2025/2026. tanév).

Különösen innovatív kezdeményezésnek tekinthető a „Fenntarthatósági podcast” című kurzus, amely a digitális kommunikáció és a fenntarthatósági szemlélet összekapcsolására törekszik. A tantárgy lehetőséget biztosít a hallgatók számára, hogy korszerű médiatartalmak létrehozásán keresztül dolgozzák fel a fenntarthatósággal kapcsolatos kérdéseket, miközben fejlesztik kommunikációs, médiapedagógiai és kritikai gondolkodási kompetenciáikat. Ez a megközelítés jól illeszkedik a fenntarthatóságra nevelés korszerű irányzataihoz, amelyek hangsúlyozzák az aktív részvétel, a társadalmi kommunikáció és a digitális eszközök szerepét a szemléletformálásban (Tanulmányi tájékoztató 2025/2026. tanév).

2.2 Mesterszakok fenntarthatósági tartalmára vonatkozó képzési és kimeneti követelmények és a tantárgyi keretek

A mesterszakok esetében fontos alapelv a Benedek Elek Pedagógiai Karon, hogy biztosítható legyen az alapképzés elvégzése után a hallgatók számára a továbbtanulás lehetősége: aki szeretne egyetemi képzésben mesterdiplomát szerezni, annak legyen lehetősége a képzési kínálatból valamelyik mesterszakra jelentkezni. Ahogy a 4. táblázatban látható, a mesterszakjaink egy része kifejezetten a fenntarthatósággal kapcsolatos témaköröket érint, természetesen a képzés jellegéből adódóan eltérő fókusszal. A neveléstudomány mesterszak Képzési és Kimeneti Követelményei nem írnak elő elvárt kompetenciákat a bölcsészettudományi képzési szakon (A felsőoktatási szakképzések, 2025), azonban kari döntés alapján két specializáció közül választhatnak a hallgatók (a kora gyermekkor pedagógiája és fenntarthatóság és társadalom specializáció). A fenntarthatóság és társadalom specializáció kialakításakor törekedtünk arra, hogy a hallgatók a fenntarthatóságra nevelés keretén belül minden korosztály és valamennyi nevelési terület megjelenjen a tantárgyi kínálatban.

Így az alapozó tárgyak mellett („Környezet és etika, Környezetpedagógia, Fenntarthatóságra nevelés”) megjelenik a tantervben az erdőpedagógia, a környezeti nevelés összefüggései kisgyermekkorban, a környezeti nevelés iskolarendszert érintő szabályozása és kérdései, valamint a fenntartható közösségek tervezésének pedagógiai vonatkozásai is. A szakmai

gyakorlat során a hallgatóknak neveléstudományi MA tanulmányaikhoz kapcsolódóan lehetőségük nyílik speciális ismereteket és közvetlen szakmai tapasztalatokat szerezni a fenntarthatósággal, fenntartható közösségekkel, környezeti neveléssel, szemléletformálással foglalkozó köznevelési és felsőoktatási intézményekben, állami és civil szervezeteknél. A neveléstudomány mesterszak angol nyelven is szerepel a képzési kínálatban a multikulturalizmust állítva a középpontba, de az egyetemi szemlélet alapján megjelennek a fenntarthatóságra nevelés összefüggései „*A green education (for a sustainable world)*” tantárgy keretében, nemzetközi kitekintéssel (Tanulmányi tájékoztató 2025/2026. tanév).

A tanárképzés szabályozása elvár bizonyos ismereteket, képességeket és attitűdöket a fenntarthatóságra nevelés terén. A végzett tanár „*fontosnak tartja a fenntarthatóság és környezettudatosság, illetve a médiatudatosság kialakítását a tanulóknál*” (8/2013. EMMI rendelet 2. melléklet). A szakmai tanár szakok (agrármérnök-tanár, mérnök-tanár, közgazdász-tanár és pedagógia-tanár) esetében a rövid képzési idő (2, 3, és 4 félév) miatt a fenntarthatóság témáját a „környezetpedagógia” választható tárgy keretében tárgyaljuk, interdiszciplináris megközelítéssel, holisztikus szemléletmóddal a középiskolás korosztály sajátosságait és nevelési színtereit alapul véve (8/2013. EMMI rendelet 2. melléklet; Tanulmányi tájékoztató 2025/2026. tanév).

A humánökológia szak kiemelt szerepet játszik a fenntarthatóság interdiszciplináris oktatásában, hiszen a szak jellegéből adódóan a társszakokkal együttműködve olyan szakembereket képzünk, „*akik a társadalmi és természeti rendszerek közötti kölcsönhatások ismeretében képesek a környezeti problémák társadalmi dimenziójának feltárására, társadalmi és kulturális folyamatok ökológiai szempontú elemzésére, tervezésére és szervezésére helyi és globális szinten*” (A felsőoktatási szakképzések, 2025). A humánökológia szakon is fontosnak tartjuk a társadalmi szemléletformálást, ezért emeltük be a tantervbe a „*Környezeti szemléletformálás*” című tárgyat.

Az emberi erőforrás tanácsadó mesterszak Képzési és Kimeneti Követelményei nem írnak elő a fenntarthatóságra vonatkozó követelményeket a végzett szakemberek számára, de a BPK zöld szemléletét itt is megjelenítjük a képzési programban a „*Fenntarthatóság és a HR világa*” című tárgy keretében (Tanulmányi tájékoztató 2025/2026. tanév).

4. táblázat. A fenntarthatósághoz és környezeti neveléshez kapcsolódó tantárgyak megjelenése a BPK mesterszakjain

Szak	Tantárgy	Óraszám
Neveléstudomány mesterszak – Fenntarthatóság és társadalom specializáció	Környezet és etika	1/1 (n), 4/4 (l)
	Környezetpedagógia	2/1 (n), 8/4 (l)
	Erdőpedagógia	1/2 (n), 4/8 (l)
	Fenntarthatóságra nevelés	1/2 (n), 4/8 (l)
	Környezeti nevelés kisgyermekkorban	2/1 (n), 8/4 (l)
	Környezeti nevelés az iskolarendszerben	1/2 (n), 4/8 (l)
	Fenntartható közösségek-pedagógiai vonatkozások	1/2 (n), 8/4 (l)
	Szakmai gyakorlat	0/60 (n), 0/20 (l)
Angol nyelvű képzés	Green Education (for a Sustainable World)	2/1 (n), 4/8 (l)
Szakmai tanár szakok	Környezetpedagógia („szabadon” választható)	2/0 (n), 8/0 (l)
Humánökológia szak	Környezeti szemléletformálás	1/2 (n), 4/8 (l)
Emberi erőforrás tanácsadó	Fenntarthatóság és a HR világa	1/2 (n), 4/8 (l)

2.3 Erdő- és környezetpedagógia a Soproni Egyetem doktori képzésében

A Soproni Egyetem fenntarthatóság- és környezeti nevelési tevékenysége nem korlátozódik az alapképzés és mesterképzés szintjére, hanem a tudományos utánpótlásképzésben is hangsúlyosan megjelenik. Ennek kiemelkedő példája a Soproni Egyetem Erdőmérnöki Kar Roth Gyula Erdészeti és Vadgazdálkodási Tudományok Doktori Iskola tudományos képzése. A doktori iskola keretein belül speciális programok, szakterületek különíthetők el. Az Erdő- és Környezetpedagógia Doktori Program, mely a Benedek Elek Pedagógiai Kar gondozásában van, egyedülálló módon kapcsolja össze az erdészeti, ökológiai, társadalomtudományi és pedagógiai kutatásokat. A RGYEVT Doktori Iskola Magyarország egyetlen képzőhelye, ahol az erdővel, a természettel és azok társadalmi összefüggéseivel kapcsolatos tudományterületeket integrált formában műveli, és kutatási programjai között az Erdő- és Környezetpedagógia önálló tudományos programként jelenik meg.

A program létrejötte szervesen illeszkedik a Soproni Egyetem több mint százéves erdészeti hagyományaihoz és ahhoz az intézményi szemlélethez, amely a természeti környezet megőrzését, a fenntartható erőforrás-gazdálkodást és a környezeti felelősségvállalást a felsőoktatás és a kutatás meghatározó értékének tekinti. Az Erdő- és Környezetpedagógia Doktori Program olyan kutatók képzését tűzi célul, akik képesek a fenntarthatóság pedagógiai kérdéseinek tudományos vizsgálatára, az erdők és a természeti környezet társadalmi, gazdasági és ökológiai szerepének elemzésére, valamint innovatív nevelési és oktatási programok fejlesztésére a környezeti nevelés minden platformján. A program különös hangsúlyt helyez arra, hogy a doktoranduszok a fenntarthatóság kihívásait komplex, multidiszciplináris megközelítésben értelmezzék, összekapcsolva a pedagógiai, ökológiai, társadalmi és gazdasági szempontokat.

A doktori iskola és programjai képzési terve jól tükrözi ezt az interdiszciplináris szemléletet. A doktori iskola és a választott program kötelező és választható tárgyai lehetőséget biztosítanak a doktoranduszok számára kutatási területük széleskörű megalapozására. A programban két kötelező tantárgy mellett huszonegy választható kurzus szerepel, amelyek a fenntarthatóság pedagógiája, a környezeti nevelés, az erdő- és környezetpedagógia, a természetvédelem, az ökológia, valamint a társadalomtudományi és neveléstudományi kutatások különböző területeit ölelik fel. A doktori képzés ezáltal nemcsak mély szakmai ismereteket nyújt, hanem elősegíti a különböző tudományterületek közötti kapcsolatok feltárását és a komplex problémák rendszerszintű értelmezését.

Az Erdő- és Környezetpedagógia Doktori Program tudományos jelentőségét növeli, hogy a környezeti nevelést nem kizárólag oktatásmódszertani kérdésként kezeli, hanem olyan társadalmi innovációs területként, amely alapvető szerepet játszik a fenntarthatóság megvalósításában. A kutatások fókuszában egyaránt megjelennek a természethez való viszony pszichológiai és pedagógiai aspektusai, az erdei tanulási környezetek hatásvizsgálata, a fenntarthatósági kompetenciák fejlesztésének lehetőségei, valamint a különböző korosztályok környezeti attitűd- és viselkedésmintáinak elemzése. Az erdőpedagógiai kutatások különösen fontos szerepet töltenek be, mivel az erdőt mint sajátos tanulási környezetet értelmezik, amely egyszerre támogatja a kognitív, érzelmi és szociális fejlődést.

A Benedek Elek Pedagógiai Kar számára az Erdő- és Környezetpedagógia Doktori Program különös felelősséggel bír, mivel közvetlen tudományos háttérrel biztosít a karon folyó fenntarthatósági és környezeti nevelési tevékenységekhez. A doktori képzésben zajló kutatások eredményei beépülnek a pedagógusképzés tartalmába, hozzájárulnak az innovatív módszertani fejlesztésekhez, valamint erősítik a kutatásalapú oktatási gyakorlatot. Ez a kapcsolat különösen fontos a környezeti nevelés területén, ahol a tudományos eredmények és a pedagógiai gyakorlat kölcsönösen formálja egymást.

3. GYAKORLATI MEGVALÓSULÁS („JÓGYAKORLATOK”)

A környezeti nevelés eredményessége nagymértékben függ attól, hogy a tanulók milyen mértékben kapcsolódhatnak közvetlen tapasztalatokon keresztül a természethez, illetve milyen lehetőségük van arra, hogy aktív résztvevői legyenek a környezetük alakításának. E szempontból a tematikus környezeti programok, különösen a projekthét rendezvényei, kiemelkedő pedagógiai jelentőséggel bírnak, mivel olyan komplex pedagógiai keretet biztosítanak, amelyek lehetőséget teremtenek a környezeti ismeretek, attitűdök és gyakorlati kompetenciák egyidejű fejlesztésére. A programok során a résztvevők nem csupán információkat szereznek a fenntarthatóságról és a természeti környezet védelméről, hanem közvetlen tapasztalatokat is gyűjtenek, amelyek elősegítik a környezethez való érzelmi kötődés kialakulását. A környezetpszichológiai kutatások rámutatnak arra, hogy a természetben szerzett pozitív élmények jelentős szerepet játszanak a környezetbarát magatartás kialakulásában, mivel erősítik a természethez való kapcsolódás érzését és a környezeti felelősségvállalást.

3.1 Együttműködések a Tanulmányi Erdőgazdasággal

A Benedek Elek Pedagógiai Kar és a Tanulmányi Erdőgazdaság (TAEG) a szakmai együttműködés és kommunikáció jegyében számos közös projektben dolgozik együtt.

A hallgatók az erdőpedagógiai és a természetismeret tantárgyak keretében a tantermen kívüli tanórákon, terepgyakorlatokon az erdészek közreműködésével, a saját megtapasztalás és az élményalapú tanulás útján ismerkednek az erdővel, az erdei ökoszisztémával, az erdőgazdálkodás alapjaival, az erdészek munkájával. A terepi projektek az ismeretátadás, bővítés, az elmélet és a gyakorlat szintetizálását, a környezettudatosság, a természetszeretetre és védelmére nevelés és felelősségvállalás erősítését tűzik ki célul. A terepgyakorlatok során, és emlékére a hallgatók évről évre elültetik az évfolyam, a csoport facsemetéjét a Soproni Parkerdőben, 2016-ban létrehozott Madarak és Fák Napja Emlékerdőben. A Tanulmányi Erdőgazdaság által ingyen biztosított facsemete ültetése GPS koordinátás helymeghatározással történik. Az ültetők a koordinátákkal ellátott egy az ültetést igazoló emléklapot kapnak a beazonosíthatósághoz és a felelősségvállalás is megkezdődik, nyomon követhető lesz a saját csemetéjük növekedése, az erdővé válás folyamata.

A Benedek Elek Pedagógiai Kar és a Tanulmányi Erdőgazdaság (TAEG) szakmai együttműködésének további szép példája a 2022-ben az advent első hetében, az Örökzöld című, a projekthét keretében szervezett Fenyőmustra projekt, mely a fenyő- karácsonyfa kérdését és dilemmáit emelte a fókuszba az alábbiak szerint:

- „A soproni fenyveserdő aljában...” - fenyőtúra mindenkinek (nyomozás a fenyők körében tájolóval, térképpel, érdekességekkel fenyőtől fenyőig)
- Miből lesz a karácsonyfa? (Fenyőfajok az erdőben, fenyő a csemetekertben)
- Fűrész, fűrész fűrész, vágd a fát a fűrészrel"-ha nem karácsonyfa lesz a fenyőből ...
 - o (Látogatás a fűrészüzemben)
- Mi lesz veled karácsonyfa, "ha elmúlik karácsony."? (Az STKH Sopron és Térsége Nonprofit Kft.-nél)
- Nálatok élnek-e állatok? - madarak karácsonya (örökzöldek szerepe, madáretető készítése, madárkalácsok)

A hallgatók a témákat 4-5 fős kis csoportokban dolgozták fel, és az eredményeket a projekthét utolsó napján mutatták be egymásnak. A csapatok tagjai, az óvodapedagógus, gyógypedagógus, csecsemő és kisgyermeknevelő és erdőmérnök hallgatók voltak. A résztvevők a hét során jártak a Botanikus kertben, a Soproni Parkerdőben, a TAEG Zrt. csemetekertjében, és a Fűrészüzemükben, valamint az STKH komposztálótelepen. Madáretetőket állítottak össze fenyődeszkákból, madárkalácsokat készítettek és az etetőket a kar parkjába a fenyők közelébe helyezték. Betekintést nyertek abba, hogy mi történik az ünnepek után a karácsonyfákkal. Megtudták, hogy a műfenyő sokkal károsabb a környezetre, mint a kivágott fenyő. A műfenyő nem bomlik le és 5–6 év használat után többnyire a szeméttelen végzi. A projekt zárónapján fenyőmézes csipkebogyóteát kóstoltak, és fenyőmagos pestót készítettek.

A projekt a hallgatók elméleti és gyakorlati ismereteit kiszélesítette a témában, környezettudatos, erdőtudatos szemléletüket formálta. Az erdő-fenyő-karácsonyfa, az erdőgazdálkodás, fafeldolgozás és hulladékkezelés területén rávilágított a tévképzetekre is. A hallgatók megértették, hogy főként a csemetekertekben gondozzák a karácsonyfákat, csak ritka eset, hogy a fenyőerdőkből kerül a piacra a díszítendő fa. Azok a fenyők, amik nem karácsonyfák lesznek, a fűrészüzemekbe is kerülhetnek és feldolgozzák őket. A karácsonyfák az ünnepek végén a hulladékkezelő udvarba jutnak, ahol újrahasznosítják. Sopronban a szeméttelen ledarálják és hőerőművekbe értékesítik ezeket, így energia lesz belőle. Mivel a magas gyantatartalmuk és savasságuk miatt csak korlátozottan alkalmasak komposztálásra. A műfenyő sokkal károsabb a környezetre, mint a kivágott fenyőfa. De a fenyők nem csak az embereknek fontosak, hanem az állatoknak is.

3.2 Zöldkert projekt

A Zöldkert projekt jól példázza, miként válhat a projektmódszerre épülő, élményalapú tanulás a fenntarthatóságra nevelés hatékony eszközévé a felsőoktatásban. A program során a hallgatók aktívan részt vettek a kerttervezés, kertépítés és kertgondozás folyamataiban, miközben közvetlen tapasztalatokat szereztek a fenntartható kertgazdálkodásról, a biodiverzitás jelentőségéről és az ökológiai szemlélet gyakorlati alkalmazásáról.

A projekt négy egymásra épülő szakaszban valósult meg. Az elméleti felkészítést követően a hallgatók szakmai terepgyakorlaton ismerkedtek meg egy fenntartható szemléletű kert működésével, ahol a komposztálás, a mulcsozás, valamint a környezetkímélő vízgazdálkodás gyakorlati megoldásait tanulmányozták. Ezt követően saját kertfejlesztési terveiket valósították meg, amelynek során növénytelepítési, talajjavítási és kertfenntartási feladatokat végeztek.

1. ábra: Fényképek - Zöldkert projekt képekben (szerző felvétele)

A program záróelemeként a hallgatók az Ónodi utcai Napraforgó Lakásotthon kertjének megújításában működtek közre. A munkálatok során dísz- és haszonnövényágyásokat alakítottak ki, komposztálókat létesítettek, valamint a kert növényállományának megújítását is elvégezték. A gyakorlati tevékenységek hozzájárultak a környezeti felelősségvállalás, az együttműködési készségek és a problémamegoldó kompetenciák fejlődéséhez.

A Zöldkert projekt pedagógiai jelentősége abban rejlik, hogy a fenntarthatóságra nevelést összekapcsolta a közösségi szolgálattal és a társadalmi felelősségvállalással. A résztvevők nemcsak a fenntartható környezet alakítás alapelveit sajátították el, hanem közvetlenül hozzájárultak egy gyermekvédelmi intézmény életminőségének javításához is. A projekt ezáltal egyszerre szolgálta a környezeti tudatosság fejlesztését, a közösségi érzékenyítést és a fenntarthatósági értékek gyakorlati megismerését.

3.3 „Zöld földön – zöld szívvel, Veled egyetemben” projekt

A Zöld Földön – Zöld szívvel, Veled egyetemben projekt a környezetvédelmi világnap kapcsán született meg, amely minden év június 5-én van. 2023-ban az 50. környezetvédelmi világnapot ünnepeltük, a központi téma a műanyagszennyezés legyőzése.

Altémáinkban a „műanyagok” köré szerveztük tevékenységeinket szerteágazó területeken. A hallgatók itt is különböző szakokról érkeztek és együttműködésben dolgoztak. A sporteszközök tématerületen az egyik csoport feladata az volt, hogy kutatómunka segítségével bemutassák a hallgatók az újrahasznosítás lehetőségeit a sporteszközökből, és ösztönözzék az embereket, hogy válasszák az újrahasznosított tárgyakat. A másik csoportnak újrahasznosított anyagokból valódi sport/ és játékeszközöket kellett tervezni és kivitelezni a rendelkezésre álló saját anyagok (hulladékok) segítségével. A „műanyag, mint nyersanyag” tématerület keretében látogatást tettünk az STKH hulladékudvarában, a komposztálóműben és a válogatócsarnokban. A csoport megismerkedett a hulladékok, ezen belül a műanyag hulladékok szelektálás utáni utóéletével, szállításával, feldolgozásával. Gyalog tettük meg a visszautat a SOE BPK-ra, ahol a „Divat a műanyag?” – a műanyagok az öltözködésben téma feldolgozásával folytattuk a munkát kutatás, újrahasználat, újrahasznosítás, helyettesítés, divattervezés fókuszokkal. A hallgatók egy 4 fős csoportjának az volt a feladata, hogy a műanyag hulladékok csökkentésének lehetőségeit gyűjtsék össze az öltözködésben. A „Szintetikus szintetizálás a zöldellő kertekben”, „Vállalkozz okosan a műanyag hulladékokkal, avagy cápák közt a műanyagokkal!”, altémákban marketingkommunikációs kampányok tervezése történt, majd meseillusztrációk készültek, továbbá a műanyagok helyettesítésére szolgáló saját textiltáskák illusztrálása, és a csapatlogóval és fotóval ellátott hűtőmágnesek készültek el.

3.4 Pedagógiai lehetőségek az őszi természetben projekt

A projekt minden résztvevő tevékenysége az őszi természethez kapcsolódott (terepmunka, pedagógiai lehetőségek tervezése különböző célcsoportoknak, terepasztal készítése, mesealkotás, zenei anyag összeállítása, hangszerkészítés, kreatív foglalkozás az őszi hagyományok jegyében-lámpáskészítés), és a természetben gyűjtött „kincsekből” (őszi termések, levelek stb.) valósult meg. A résztvevő kollégák szakterülettől függően működtek közre az altémák megvalósításában, amelyek egy koherens egészé álltak össze a hét végére. A hetet terepmunkával indítottuk, majd a természetben talált termésekből, az őszi erdő kincseiből terepasztalt készítettek a hallgatók különböző technikák felhasználásával a Soproni Szent Orsolya Római Katolikus Gimnázium, Általános Iskola és Óvoda-Bölcsőde diákjaival közösen. Az elkészült terepasztal ihlette a hallgatók által közösen alkotott mesét, amelyhez zenei anyagot állítottak össze és hangszereket készítettek szintén a természet adta anyagok felhasználásával. A történet zenei aláfestéssel a hét végén került bemutatásra. Az őszi hagyományok és szociális érzékenyítés jegyében lámpások is készültek a Márton-napra fókuszálva. A hallgatók emellett szakonként, csoportokban együttműködve pedagógiai lehetőségeket térképeztek fel és gyűjtöttek össze az őszi természethez kapcsolódóan a saját célcsoportjuk számára (bölcsődes, óvodás és iskolás korosztály).

2. ábra: Fénykép - Őszi terepasztal (szerző felvétele)

3.5 Iskolakerti tevékenységek és szerepük a környezeti nevelésben

Az iskolakerti foglalkozások a környezeti nevelés és a fenntarthatóságra nevelés kiemelkedő gyakorlati eszközei, amelyek egyaránt támogatják a természettudományos ismeretszerzést, a környezettudatos magatartás kialakulását és az egészséges életmódra nevelést.

A Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Karán a hallgatók aktív részesei a növénytermesztés teljes folyamatának: a vetőmagok csíráztatásától és a palántaneveléstől kezdve a kiültetésen át egészen a növények gondozásáig és a termények betakarításáig.

3. ábra: Fényképek - Iskolakerti tevékenységek (szerző felvétele)

A gyakorlati tevékenységek során a hallgatók közvetlen tapasztalatokat szereznek az élő rendszerek működéséről, az ökológiai összefüggésekről és a fenntartható kertgazdálkodás alapelveiről. A zöldségtermesztés mellett részt vesznek az eperágyások, dísnövényfelületek és egyéb kertészeti elemek fenntartásában is, amely elősegíti a felelősségtudat, a gondoskodó szemlélet és a környezeti érzékenység fejlődését.

Módszertani szempontból az iskolakert az élménypedagógia, a tapasztalati tanulás és a projektpedagógia elveire épül. A hallgatók saját élményeiken keresztül fejlesztik problémamegoldó, szervezési és együttműködési kompetenciáikat, miközben közvetlen kapcsolatba kerülnek a természeti környezettel.

A pedagógusképzésben az iskolakert különösen értékes tanulási színtér, mivel olyan gyakorlati tapasztalatokat biztosít, amelyek a későbbi nevelőmunka során is alkalmazhatók, és hozzájárulnak a hiteles, környezettudatos pedagógusszerep kialakulásához.

3.6 Alternatív módszertani jógyakorlat az esőnap oktatási kihívásaira: komplex tanulási formák és az interaktív LEGO®

Az erdőpedagógiai szemléletű nevelés és a fenntarthatóságra való érzékenyítés alapvető célja egy olyan rendszerszemléletű, ökológiai látásmód kialakítása, amely az ember és a természet közötti dinamikus egyensúly megőrzésére törekszik. Bár a természettudományos és lokális ismeretek leghatékonyabb forrása a közvetlen terepmunka, a külső környezeti tényezők — például egy váratlan esőnap — gyakran kényszerítik a tanulószervezőket a fizikai tér megváltoztatására.

A sikeres tanulási folyamat zárt térben is megvalósítható, amennyiben a pedagógus tudatos tervezéssel, a hallgatók (Z és Alfa generáció) életkori és generációs sajátosságait figyelembe véve strukturálja a feladatokat (Patai – Kárpáti, 2023). John Dewey és David A. Kolb tapasztalati tanulási modelljeire, valamint Joseph Cornell „Flow Learning” elvére támaszkodva a tantermi környezetben szervezett oktatás is képes transzformálódni: a pusztán lexikális adatátvitelt felváltja a tapasztalati tudásszerzés, ahol a kíváncsiság és a személyes elköteleződés válik a tanulás elsődleges belső motorjává (Lampert et al., 2025; Sebestyén et al. 2020; Kövecses-Gösi, 2025).

A Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Karán megvalósított jógyakorlat egy 60 fős óvodapedagógus hallgatói csoport strukturált, öt teremre és öt párhuzamos feladatra osztott, 45 perces forgószínpadszerű projektmunkát jelentett. A módszertan a formális, a kooperatív és a digitális tanulási formák hibrid (blended) ötvöztetésére épült a három területen:

Digitális és reflexív tartalomfeldolgozás: A hallgatók Peter Wohlleben erdőökológiai gondolatait feldolgozó videókon keresztül vizsgálták a fák rejtett életét, majd szintetizált tudásukat digitális prezentációkban (PPT), tömör edukatív üzenetek formájában mutatták be.

Lokális tudásbázis és gamifikáció: A Fertő tó élővilágát és Magyarország nagy tájegységeit bemutató analóg és online szabályjátékok és kvízek a stratégiai gondolkodást, a problémamegoldást és a rejtett tudástartalmak felszínre hozását támogatták, miközben az egyéni kompetenciahatárokkal való szembesülés újabb megismerési vágyat generált.

Konstruktivista alkotás a LEGO®-val: Az erdő, mint komplex létező modellezése során a hallgatók az Engage (ráhangolódás), Explore (felfedezés), Explain (magyarázat), Elaborate (kiterjesztés) és Evaluate (értékelés) fázisain keresztül kézzelfogható ökoszisztémákat építettek. Az erdészi feladatkörök modellezését és a tanórák tervezését auditív és vizuális infotechnológiai eszközökkel (okostelefonos hanghatások, 2 perces videóbetétek) integrálták, ami a kreativitás és a társas tanulás legmagasabb szintjét hívta elő.

ÖSSZEFOGLALÁS

A Soproni Egyetemen a „Zöld Egyetem” szellemiségében fontos prioritás a fenntarthatóság eszméinek és gyakorlati megvalósításának minél szélesebb körű megjelenítése a képzések tanterveiben. A tradicionális természetközeli szakok mellett (Erdőmérnöki Kar) a Benedek Elek Pedagógiai Karon folyó képzések is egyre jelentősebb szerepet vállalnak az egyetemi fenntarthatósági törekvések magasabb szintre emelésében.

A mindennapok zöldebb működtetése és az energiatakarékosabb beruházások, valamint a témához kapcsolódó kutatások mellett az oktatási portfólióban is fontosnak tartjuk kiemelten kezelni a környezettudatosság és a fenntarthatóság összefüggéseit. Különösen igaz ez a törekvés a pedagógusképzési szakokra, hiszen a pedagógusok kulcsszerepet töltenek be a jövő generációk környezeti, fenntarthatósági szemléletének formálásában.

Tanulmányunkban a BPK alap- és mesterszakjain (továbbá a doktori programban) folyó képzések fenntarthatóságra nevelést érintő tantárgyait és azokat a tantárgyközi, illetve tantárgyakon túlmutató jógyakorlatokat mutattuk be, amelyek meghatározzák a zöld identitást és jól szimbolizálják a fenntarthatóság iránti elkötelezettségünket. A lehetőség adott, amellyel felelősséggel, a legjobb tudásunk szerint élnünk kell, hiszen a fenntarthatóságra nevelés megvalósítása kötelesség.

IRODALOMJEGYZÉK

UNESCO. (2020): *Education for sustainable development: A roadmap*. UNESCO Publishing.
Palmer, J. A. (1998): *Environmental education in the 21st century: Theory, practice, progress and promise*. Routledge.

UNECE. (2012): *Learning for the future: Competences in education for sustainable development*. United Nations Economic Commission for Europe.

Louv, R. (2008): *Last child in the woods: Saving our children from nature-deficit disorder*. Algonquin Books.

Sobel, D. (2004): *Place-based education: Connecting classrooms and communities*. Orion Society.

Bagi, É., – Bereczky, B. – Czippán, K. – Csobod, É. – Fűzné Kószó, M. – Gulyás, M. – Havas, P. – Iván, Zs. – Könczey, R. – Marosváry, P. – Varga, A. – Victor, A. – Villányi, Gy. (2006): *Tanulás a fenntarthatóságért*. Országos Közoktatási Intézet

Varga, A. (2020): *A fenntarthatóságra nevelés elméleti alapjai és egész intézményes megközelítése*. Habilitációs dolgozat – Tanulmánykötet. [online] https://ekti.ppk.elte.hu/media/25/24/3fb60d68256486dd62d50600da1bb539ad5d32ca69aabf6f3bd06a91d85f/Varga_Atila_A_fenntarthat%C3%B3s%C3%A1gra%20nevel%C3%A9s%20elm%C3%A9leti%20alapjai%20%C3%A9s%20eg%C3%A9sz%20int%C3%A9zm%C3%A9nyes%20meg%C3%B6zel%C3%ADt%C3%A9se.pdf

Mónus, F. (2020): *Fenntarthatóságra nevelés trendjei, lehetőségei és gyakorlata a közép- és felsőoktatásban*. CHERD, Debrecen ISBN: 9786156012074

Soproni Egyetem. (é. n.-a). *Egyetemünk története*. Soproni Egyetem központi oldala. [online] <https://www.uni-sopron.hu/tortenelmunk>

Soproni Egyetem. (é.n.-b). *Erdészeti Tudományos Intézet*. [online] <https://erti.uni-sopron.hu/kezdolap>

Soproni Egyetem. (é.n.-c). *Lábnym-Karbonsemlegeség*. [online] https://greenuniversity.uni-sopron.hu/labnyom-karbonsemlegesseg?utm_source=chatgpt.com

Soproni Egyetem. (é.n.-d). *Lámfalussy Kutatóközpont*. [online] <https://lkk.uni-sopron.hu/lkk-lamfalussy-kutato kozpont>

Tanulmányi tájékoztató 2025/2026. tanév. Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kar.
[online] <https://bpk.uni-sopron.hu/tanulmanyi-tajekoztatok> (2026.06.10.)

63/2021. (XII. 29.) ITM rendelet a pedagógusképzés képzési terület egyes szakjainak képzési és kimeneti követelményeiről [online] <https://njt.jog.gov.hu/jogszabaly/2021-63-20-7Q> (2026.06.10.)

A felsőoktatási szakképzések, az alap- és mesterképzések 2025/26-os tanévtől alkalmazandó képzési és kimeneti követelményei. [online] <https://kormany.hu/application/documents/86cfc276-12cf-43f5-825f-e299fc0d2ce0/download>

(2026.06.11.)

8/2013. (I. 30.) EMMI rendelet a tanári felkészítés közös követelményeiről és az egyes tanárszakok képzési és kimeneti követelményeiről. [online] <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1300008.emm> (2026.06.11.)

Patai, I. – Kárpáti, A. (2023): *A motiváció jelentősége az edukációs folyamatokban*. Katedra ISSN 2729-9066

Lampert, B. – Petzné Tóth, Sz. – Reider, J. (2025): *A körforgásos gazdaság működésének megértése LEGO robotokkal*. In: Hanák, Zs. – Lengyelne Molnár, T. – Révész-Kiszela, K. –

Simándi, Sz. – Szűts, Z. – Szűts-Novák, R. (szerk.): *Az oktatás időszerű narratívái*. Debrecen, Magyarország, Budapest, Magyarország: Debreceni Egyetemi Kiadó, Magyar Nevelés- és Oktatókutatók Egyesülete (HERA) pp. 260-277. , 18 p.

Sebestyén, K. – Nagy, B. – Szabó, J. M. (2020): *A LEGO ®készletekkel való fejlesztés lehetőségei a kora gyermekkori nevelésben*. DOI <https://doi.org/10.31074/gynft.2020.1.68.74>

Kövecses-Gösi, V. (2018): *Cooperative learning in VR environment*. Acta Polytechnica Hungarica 15 (3), 205-224 978963575040